

**МИХАИЛ САДОВЯНУ
В КОЛЦУНОВИЯ ХАН
ЖИВЕЕШЕ ЕДИН ЧОВЕК С
ТЪЖНИ ОЧИ...**

Превод от румънски: Иво Тодоров, 1980

chitanka.info

Ханът на Колцун — започна да разказва моят домакин, — дето е горе на височината, сред буковата гора, бил нападнат веднъж, в далечни времена, от разбойници. То не било за пръв път, ханът често оставал без стопанин, но аз ще ти разкажа последната случка.

За ханджия бил дошъл един пришелец. Отишъл той при кмета на кон, с цялото си имане в дисагите на коня, и му показал позволителното, скрепено с княжески подпис и печат; после се изкачил през гората до изоставения хан.

Той бил вече побелял мъж, с набраздено от бръчки чело и с тъжни очи. Походката му била лека, а приказката — кротка. Пришелец бил, но хората се погодили добре с него. Тате тогава бил малък и се наел аргатин при него. Когато се връщал тате по празник в селото, попът го подпитвал какво прави новият ханджия.

— Нищо не прави — казал тате. — Когато няма мющерии, кара с шарения си кон дърва от гората и поправя стобора; хвърля зърно на петела и кокошките; сяда на прага и чете една книга с кожени корици. Нищо друго не прави. Слуша как свири вятърът в гората, гледа мъглите по долината на Молдова. Това прави.

— Калугер иска да става! — казал със смях поп Теофил. — Добре поне, че не е човек на дявола и не излиза да граби на пътя. Какво имаме ние с него да делим? Видях, че донесе цялото си имане на коня си.

— Имане няма — казал баща ми като неуко дете. — Нищо няма, има само един бучум от черешово дърво, два пищова и един турски ханджар...

— Пищови и ханджар ли има? — рекъл попът. — Тогава непременно ще стане калугер. А какво прави с тях?

— Нищо. Закачил ги е на един пирон над одъра, дето спи.

— Така ли? Ти да не мислиш, че предишните стопани на хана не са имали ханджар и пищови? Ами свири ли с бучума?

— Не. Разправя, че му останал от времето, когато бил чобанин.

— Е, да знаеш тогава, че в някой хубав ден — заключил попът и поклатил глава — той пак ще яхне шарения кон и ще потегли право към манастира в Дуръу... Аз ви казвам, готов съм да се обзаложа на кофа вино, че баш така ще стане. Само да не му останат тука кокалите!

Бай Исак, пришелецът, подочул за шегите на попа и хорските приказки, но само се усмихвал благо и ги оставял да си говорят.

Живеел като отшелник в хана на върха. Свирела в ушите му самотата, а вечер спомените го спохождали като приятели... Тате го гледал някак плахо и му работел на драго сърце.

Година или две минали така.

Но ето че в един дъждовен есенен ден, по мръкнало, от гората излезли двама души с облечени наопаки кожуси. Огледали предпазливо двете посоки на пътя и се приближили до вратата на хана. Единият надзърнал през прозореца. Вътре на тезгяха горяла свещичка. Другият почукал с тоягата по дъбовата врата. Момчето излязло от стаята си и попитало колебливо:

— Кой е?

— Добри хора, отвори! — отговорил му дебел глас.

Малкият аргатин се колебаел. Бай Исак викнал от съседната стая:

— Можеш да отвориш, Тодирица.

Тодирица издърпал дебелото сюрме, откачил железните резета и хората влезли, като отупвали кожусите си. Ханджията се показал в трепкащата светлина и настойчиво, но спокойно огледал гостите.

— Помози бог — рекъл единият.

— Сполай ви.

— Застигна ни лошо време — казал вторият. — Може ли да ни подслониш в хана, да ни нахраниш и да ни дадеш наръч слама, да си починем?

— Може, на драго сърце — отговорил бай Исак.

Гостите оставили тоягите и кожусите си в един ъгъл и седнали на миндерлъка. Аргатчето донесло наръч съчки. Запалило със свещицата огън и гостите се настанили до огнището да си изсушат дрехите. Ханджията наредил на масата до тях хляб, сирене и кана с вино. После се облегал на вратата и ги загледал. Те били млади хора, високи и яки, със смели и като че изпълнени с някакво веселие очи.

След като си пийнали от виното, те обърнали мустакатите си лица към бай Исак.

Единият попитал:

— Този ли е ханът до Кукуец?

Ханджията отвърнал:

— Да. Колцуновият хан.

— Хубаво и пусто място. Градецът далеч ли е?

— Доста далечко.

— Минават ли много хора по този път?

— Минават, оживен път е.

— Много добре.

Двамата се спогледали. Ханджията седял замислен на мястото си. По стените играели сенки.

— Прощавай, човече — обадил се отново един от пътниците. — Можеш ли да ни кажеш как се казваш?

— Що да не ви кажа? Исак Амайчи се казвам.

— Хубаво име. Аз се казвам Збранка. Антон Збранка. А моят побратим се нарича Некулаеш Цъпук.

— Живи и здрави да сте! — спокойно казал ханджията.

— Не си ли чувал за нас? — гордо запитал първият.

— Не съм.

Двамата се поусмихнали и бутнали масата настрана. Избърсали мустаците си, обърнали се на изток и се прекръстили. След това сякаш размислили, приближили се отново до масата и изпили останалото вино.

Този, който се казвал Антон Збранка, рекъл:

— Бъди добър да ни дадеш още малко вино.

— Защо не? С пари може. Парата отваря много врати.

Некулаеш Цъпук се засмял:

— За това не се бой. Имаме пълен кемер с жълтици, с тях можем да платим и най-доброто вино.

— Много добре. Тодирлица, иди донеси още една кана вино.

Когато момчето се върнало, Збранка рекъл важно, с пъхнати в пояса ръце:

— Как живееш тука сам, бай Исак, на високото, сред гората? Не те ли е страх?

— Добре си живея — отвърнал Исак. — Никому нищо лошо не правя, мисля си за моите някогашни ядове. Няма от какво да ме е страх.

— Ами тече ли доста уем в твойта воденица, бай Исак?

— Ама ти защо ме питаш?

— Така, да се намираме на приказка.

— Тогава, кажете ми и вие що за хора сте.

Гостите много се развеселили. Натопили отново мустаци във виното, а после погледнали към бай Исак. Цъпук рекъл през зъби:

— Аз мисля, че си личи. Пладнешки разбойници сме ние!

Като чул тези думи на Некулаеш Цъпук, Тодирица тихо извикал, свил се в един ъгъл и вперил разширени от страх очи в бай Исак. Сърцето му затрепкало като на хванато врабченце. Ето че отново крадци нападнали стария Колцунов хан, отново ще хванат ханджията за гушата, пак ще се лее кръв, пак ще опустее кръчмата... Откак се помнят хората, все така си патят всички ханджии. Няма късмет и неговият стопанин! Вярно бил предрекъл попът съдбата на горкия бай Исак!

— Бате, бате! — скимтял той ужасен. — Аз нищо не съм прегрешил пред вас, нищо лошо не съм ви сторил! Имайте милост към нас!

Двамата станали, озъбили се и се нахвърлили върху ханджията... Бай Исак, кроткият пришелец, не бил продумал нито дума. Той рязко се отдръпнал настрани. Очите му изведнъж блеснали. Навел се, грабнал с яките си ръце тежката дъбова маса, вдигнал я и я запокитил като тежък капак върху двамата пладнешки разбойници.

Масата повалила и затиснала Збранка и Цъпук. Бай Исак бързо се пресегнал до огнището и взел една от нашарените с медни пирони тояги. Збранка се опитал да се измъкне, но бай Исак го фраснал по темето. Некулаеш Цъпук се помъчил да излезе от другата страна, но бай Исак затиснал с масата глезена на протегнатия му крак.

— Само да шавнете — прегракнало изпъшкал ханджията, — вече няма да видите слънцето. Тук, под масата ще ви изкопая гроба.

Той говорел спокойно, но Тодирица потреперал от гласа му. Като шибнати с огнен бич, двамата побратими се свили на земята и замрели под краката на масата.

— Донеси ханджара, Тодирица! — продумал отново бай Исак.

Разтреперано, момчето прошляпало босо по пръстения под, влязло в стаята на ханджията и се върнало с ханджара.

Ханджията хванал оръжието с дясната ръка и го загледал с неподвижен поглед на трепкащата светлина на свещта.

— Остър е, реже като бръснач — казал той.

После се навел към гостите си и добавил:

— Сега, момци, стойте кротко и слушайте внимателно. Вие ми казахте що за хора сте. Да знаете, че и аз, на времето си, съм бил като вас и съм нападал по пътищата. Ама вие пред мен сте като пиленца. Стар гарван съм аз. Много съм се крил аз в зелената гора, много бради на изедници съм скубал! Когато отминаха буйните младини, реших да се откажа от дивите пътеки и да стана отшелник. Преситих се от празна суета и от зло. Сега съм по-добър от вас, защото съм решил в сърцето си да се сдобря с господата бог.

Збранка простенал изпод масата:

— Не ни вземай живота, бай Исак. Ще ти дадем всичко, което имаме.

Ханджията тръснал коси:

— Не, вие ще ми платите само виното и сиренето. Хлябът в Молдова не се плаща. А другите жълтици, знам аз, че ще благоволите да дарите на манастира „Дуръу“, в който отец Теофил мисли, че аз ще свърша дните си...

— Както заповядаш, така ще сторим... — покорно отговорил Антон Збранка.

— Ха така, момчета. Аз съм кротък човек и повече с вас нямам работа. Ще пратя Тодирица да викне кмета. Той сигурно ще ви каже някоя сладка приказка. Може би той ще ви изправи пред съдията... Стойте мирно и не се опитвайте да ядосвате ханджара.

Малкият аргатин бил толкова уплашен, че не усетил кога стигнал в селото и взел да вика пред портата на кмета... Вдигнала се страшна врява, селото закипяло, като че вълци нападнали кошарите. Кметът, попът и селяните нахълтали в хана с вили и брадви; там на светлината на свещта заварили бай Исак да разговаря за божи и свети работи с гостите си.

След това никой вече не закачил бай Исак. Живял си той дните като преди, тъжен и мълчалив, само дебелата книга му била другар, слушал въздишките на гората и гледал замислен мъглите над Молдова и назъбеното от планинските върхове зарево на залеза. И един ден яхнал шарения кон и потеглил към манастира „Дуръу“ — както предсказал отец Теофил.

1921 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.